

**KOMUNISTICKÁ
STRANA
ČESKOSLOVENSKA**

Organizované hnutí, které přivedlo dělnictvo k ustavení Komunistické strany Československa, má své počátky v politické činnosti proletariátu v rámci sociálně demokratického hnutí. Sociálně demokratická strana dělnická byla v Rakousku ustavena v dubnu 1874, v roce 1878 byla utvořena její samostatná složka, Československá sociálně demokratická strana. Vznikla jako strana proletariátu a tím se zásadně odlišovala od ostatních politických stran. Brzy po vzniku samostatného československého státu došlo k rozkolu uvnitř strany, když politika sociálních demokratů ve vládě nesplňovala předpoklady vývoje pro její řadové příslušníky. Od nových státních poměrů v Československé republice očekávalo dělnictvo zásadní politické změny, nechtělo se smířit s poválečnou nezaměstnaností, bídou, hladem, lichvou a jinými negativními průvodními projevy nového státu. Nesouhlas s politikou pravicových představitelů sociálních demokratů se projevil navenek na sjezdu v září 1920, na kterém došlo k vytvoření samostatné strany s názvem Československá sociálně demokratická strana dělnická (levice). Ústředním orgánem nové strany se stal deník Rudé právo, založený 21. září 1920. Historické studie již přesvědčivě dokázaly, že v 19. a na počátku 20. století patřila Morava k zemím s revolučním proletariátem, který stál často i v čele vývoje našeho dělnického hnutí. Bylo proto jen výsledkem přirozeného vývoje, že dělnické hnutí v moravských průmyslových centrech, jako byly např. Brno, Ostrava, Jihlava, Prostějov, Hodonín, nabylo brzy po 28. říjnu 1918 revoluční ráz. Na Brněnsku mělo levicové zaměření sociální demokracie ještě starší tradici, která je spojená s působením Josefa Hybeše, opravdového průkopníka socialismu, jenž i přes své stáří na počátku první republiky zůstával nadále vedoucí osobností proletariátu a svým vlivem přivedl na stranu levice většinu brněnského i okolního dělnictva.

Sociálně demokratická strana vydávala na Moravě dva rozšířené deníky, oba tištěné v Brně. Byla to Rovnost, list autonomistických sociálních demokratů, a Dělnický deník, orgán centralistických sociálních demokratů s hlavičkovým listem Ostravský dělnický deník, určený proletariátu na severní Moravě. Již v prvních týdnech roku 1919 můžeme nalézt v obsahu Dělnického deníku články, jimiž se list hlásil k nově formované levici. Články v Dělnickém deníku informovaly o utvoření Československé komunistické strany na Rusi, kritizovaly činnost legií a seznamovaly veřejnost s politickými událostmi podstatně jiným způsobem, než převážná většina buržoazních listů.

V prosinci 1918 se konal XII. sjezd sociálně demokratické strany v Praze. Jednání sjezdu se zaměřilo na spojení dosavadních tří socialistických stran — sociálních demokratů autonomistů, centralistů a národních socialistů. Došlo však jen ke spojení autonomistů s centralisty na konferenci v Brně 16. března 1919. Od tohoto data stála na straně marxistické levice také Rovnost, která se ke svému revolučnímu stanovisku dostávala ve srovnání s Dělnickým deníkem pozvolněji. Na platformě levice stála již od svých počátků třebíčská Jiskra, založená 18. ledna 1919 jako sociálně demokratický týdeník pro jihozápadní

Moravu. Patřila k prvním listům, které přinášely revoluční marxistické články v projevech Bohumíra Šmerala, v překladech statí V. I. Lenina, sympatizovala s revolučním Ruskem a od prvních čísel zastávala jasnou třídní linii. Bojovým listem revolučního Hodonínska bylo Slovácko, které vycházelo od roku 1907 a v roce 1919 se stalo obdeníkem.

Pro Ostravsko vydával Ostravský dělnický deník Rudolf Merta v Brně od 15. prosince 1918. Pro příbuznost názvů byl soukromým vydavatelem měšťáckého Ostravského deníku donucen vypustit z názvu přívlastek »ostravský« a nadále pokračoval pod názvem Dělnický deník, tedy se stejným názvem jako jeho brněnský vedoucí list. Na Ostravsku vycházely v té době dva sociálně demokratické deníky, Dělnický deník a Duch času, který postupně přecházel zcela do služeb pravice. V Brně po sloučení ideových stanovisek brněnského Dělnického deníku s Rovností se jevilo neúčelné vydávat dva deníky stejného zaměření, a proto poslední číslo Dělnického deníku pro Brno vyšlo 15. července 1920. Pro Ostravu byl Dělnický deník tištěn v Brně až do konce roku 1920. Bylo však pro jeho zpravodajskou pohotovost nevýhodné, že byl dovážen až z Brna, a proto od 1. ledna 1921 byl již tištěn v Ostravě-Přívoze a stal se brzy ústředním komunistickým listem na Ostravsku. Dělnický deník již zpočátku usiloval o bohatý a rozmanitý obsah, jak už to naznačují i názvy jeho prvních rubrik: Sociální hlídka, Místní zprávy, Naši nám píší, Hlídka DTJ, Hlídka bezvěrců, Rozhledy mládeže, Z dějinného hnutí, Národohospodářský obzor, Zásobování, Drahoty a lichva, Z nepokojů domácích, Z Národního shromáždění, Záležitosti strany aj.

V dalších krajích vycházely sociálně demokratické týdeníky Jižní Morava, založená 13. srpna 1919 ve Znojmě, Moravský kras, vycházející od 1. ledna 1920 v Blansku, Pravda, založená 3. září 1920 a vydávaná ve Vyškově. Na Hané vycházela Stráž lidu od 22. března 1919 v Kroměříži, paralelně však vznikl stejnojmenný list od 15. října 1920 také v Prostějově a oba listy zastupovaly názory levice.

Pro Velkomeziříčsko začal vycházet socialistický list od 27. září 1919 pod názvem Zájmy pracujícího Horácka. Bylo to v době po obecních volbách, ve kterých socialistické strany získaly téměř polovinu z celkového počtu míst v obecních zastupitelstvích. Úvodník prvního čísla již poukázal na potřebnost tohoto listu, jenž měl původně nést název Pravda, aby vyvracel tlak měšťácky zaměřeného Velkomeziříčska, listu národních demokratů. Nový čtrnáctideník se plně stavěl za názory marxistické levice, podporoval zakládání dělnických rad a měl velmi dobrou redakční úroveň. Byl zastaven na základě usnesení župního zastupitelstva strany a sloučen od 30. července 1921 s Jiskrou, která nadále vycházela v Třebíči.

Z ostatních levicových časopisů vycházely v Brně týdeník Svazu moravsko-slezských domkářů a malozemědělců Buditel a pro ženy rovněž týdeník Žena. V květnu 1919 začal také vycházet list Internacionála, který zorganizovala a vydávala skupina českých rudoarmejců navrátilivších se z Ruska; po vydání prvního čísla však již dále nevycházel.

Všechna průmyslová moravská centra měla tedy svůj revoluční tisk, který publikoval názory levice v sociální demokracii a sehrál významnou roli v bojích proletariátu s buržoazií. Rovnost, Dělnický deník, Jiskra a další levicové časopisy sociální demokracie kromě odsuzování vládní politiky stále více kritizovaly vedení své strany. Přinášely projevy, kterými pomáhaly organizovat dělnické rady, protestovaly proti pomoci československé vlády při intervenci

INTERNACIONALA

LIST PRO ŠÍŘENÍ IDEJ MEZINÁRODNÍHO SOCIALISMU

ROČNÍK I V BRNĚ DNE 9 KVĚTNA 1919 ČÍSLO I

Heslo, zásada, povinnost a práce.

...toho, že každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Musíme se proto snažit, aby práce byla nejen povinností, ale i radostí a zdrojem důstojnosti. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Musíme se proto snažit, aby práce byla nejen povinností, ale i radostí a zdrojem důstojnosti. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Musíme se proto snažit, aby práce byla nejen povinností, ale i radostí a zdrojem důstojnosti.

Právo na práci a důstojnost.

Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost.

Práce jako zdroj důstojnosti.

Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost.

PRAVDA

PROLETÁRSKÝ LIST PRO VEŠKERÝ ROUSKÝ PRACOVNÍK A VOJÁK

ROČNÍK I V MOSKŮVĚ DNE 3. KVĚTNA 1919 ČÍSLO I

Dělnické rady na postupu.

Dělnické rady jsou základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Dělnické rady jsou základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Dělnické rady jsou základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost.

Právo na práci a důstojnost.

Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost.

Právo na práci a důstojnost.

Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost. Práce je základem každé civilizace a bez ní nemáme šanci na lepší budoucnost. Každý z nás má právo na práci a na důstojnost.

ZÁJMY PRACUJÍCÍHO HORÁČKA.

Socialistický čtrnáctideník pro Velkomeziříčsko a Velkobytěšsko.

Redakce a administrace ve Vel. Meziříčí, Dašnickova ul. — Předplatné čtvrtletně 80 h, poštou 1 K. — Inzeráty dle dohody, colorální dle dohody. Vychází čtrnáctidenně v sobotu.

Roč. I. Dohled: 18. IX. 1919. Velké Meziříčí, 27. září 1919. Číslo 1.

Náš vstup.

Odhodláváme se k vydávání socialistického listu, jsouce sobě vědomi velice dobře obtíží, které nás na velkomeziříčsku očekávají. Náš podtitul ukazuje, že chceme být listem socialistickým; jeho sloupce budou otevřeny všem, kdož mají na mysli sociální pokrok a hospodářské osvobození pracujícího lidu. Nová doba vynáší na povrch masy lidí dosud bezprávných; v řadách jejich je to zejména žena, která jsouc do nedávna považována za tvora druhořadého, stává se rovnocennou složkou lidské společnosti. Stavíme se do jejich služeb a budeme pracovat o jejím vzdělání a politické výchově, neboť jen tak přestane býti dosavadní 'otrokyně otroka' loutkou muže, nanejvýš krásnou hříčkou, určenou k potěše jeho smyslu, a stane se sebevědomou občankou, vědomou svých práv a povinností k sobě i celku. Kraj náš do světové války zaměřený klerikalismem, probírá se povlnou teprve pod dojmy hrůzné katastrofy uplynulých pět let z umělého spánku a má málo těch, kteří by jeho lid odhodlali, nekompromisně vedli z nárůde, v níž byl ubýčkávan a nevědomostí, zlostností a zpátečnictvím. Stavíme se v jeho řadu, abychom hlásáním pravdy kleslili dráhu pokroku, zdelanosti, neboť jen národ pokrokový může být v pravdě demokratickým. Vede nás vážná snaha uvědomovati náš lid o všech otázkách, které rodí nová doba a které tak těžce doléhají na všechny myslící lidi; proto chceme spravovati ve stručných týdenících přehledech kraj náš o všech důležitých zjevech, které se vyskytnou ve vlnách naší i za hranicemi. Práci svou chceme počítvé a opravdově spolupůsobiti na proměnění, ozdravení a zpočívání života národního v úzké oblasti, která nám je vyměřena; proto bezohledně budeme potírati nerudavé zjevy lakoty, vyděračného sobectví a berctivního hromadění nepravdivého bohatství, které jako morová hlíza prolézá všechny kouty naší vlasti. Budeme neústupně hájiti zájmy všech pracujících, — tělesné i duševné — a pranyřovati každý útlak, nespravedlnost a vysávaní, odmítajíc předeem co nejrůznodnější omílovat, chániti či dokonce nadřizovat slabostem či nezodpovědným vládním lidu, ať již by se tak dalo z optiči lásky nebo z vypočítavé demagogie. Staneme-li se takto na cestě pravdy, pokroku a svobody listem lidovým, bude náš největší chloubou a nejkrásnějším odměnou. Redakce.

západních mocností proti sovětskému Rusku v roce 1920 apod. I v prosincových bojích dělnictva připadla levicovým listům nemalá agitační a organizační úloha přesto, že v těchto dobách byl obsah časopisů značně konfiskován. Prostřednictvím levicového tisku se připravovaly závěry z této situace, které vedly k vytvoření vlastní revoluční strany, Komunistické strany Československa. Došlo k tomu v květnu 1921, kdy levice přijala 21 zásad Třetí internacionály a prohlásila se za komunistickou stranu. Organizačně vytvořila komunistická strana na Moravě pět krajů, jejichž sídla byla pro 14. kraj v Hodoníně, pro 15. kraj v Jihlavě, pro 16. kraj v Brně, pro 17. kraj v Prostějově a pro 18. kraj v Moravské Ostravě.

V roce 1921 vycházelo na Moravě 18 komunistických časopisů. Byly to především orgány jednotlivých krajských výborů brněnského kraje Rovnost s nákladem 12 000—15 000 výtisků denně, obdeník hodonínského kraje Slovácko, prostějovského kraje Stráž lidu, vycházející třikrát týdně, a v moravsko-ostrovském kraji Dělnický deník. Jihlavský kraj měl středisko svého tisku v Třebíči, kde vycházel od roku 1919 týdeník Jiskra. Když byl po druhém říšském sjezdu ustaven ještě šumperský kraj, jeho tiskovým orgánem se stal týdeník Naše slovo, který začal vycházet v roce 1927. Z dalších časopisů vycházely v Brně, které bylo do poloviny dvacátých let hlavním střediskem vydavatelské činnosti na Moravě, politickosatirický čtrnáctideník Šlehy, protiklerikální týdeník Svítání, ženský týdeník Žena, orgán FDTJ Předvoj s určením pro výchovu mládeže, týdeník Svazu moravsko-slezských domkářů a malozemědělců Buditel a pro slovenské kraje v němčině Volksstimme. Na Ostravsku to byl deník pro německý pracující lid Der Kampf, dále polský týdeník Głos robotniczy a polský odborový Związkowiec, vycházející v Českém Těšíně. Kromě toho vycházely ještě týdeníky některých okresních výborů KSČ, a to Moravský kras v Blansku, Pravda ve Vyškově a Stráž lidu v Kroměříži, která však brzy zanikla, protože stejnojmenný časopis vycházel také v Prostějově. Struktura stranického tisku byla tedy počátkem dvacátých let vyvážená.

O síle nově ustavené komunistické strany svědčí, že moravské sociálně demokratické časopisy s dlouholetou tradicí přešly ke KSČ. Bylo tomu zejména na Brněnsku, kde nejstarší dělnický list, brněnská Rovnost, a další sociálně demokratické listy přešly ke KSČ. Jen tradiční humoristicko-satirickou Rašpli nahradila KSČ novým týdeníkem Šlehy a protiklerikální Červánky byly nahrazeny čtrnáctideníkem Svítání. Ke KSČ přešly hodonínské Slovácko i třebíčská Jiskra. Na Ostravsku tradiční Duch času zůstal na straně pravice a tam KSČ budovala nové postavení pro Dělnický deník. Stráž lidu v prostějovské župě pak nahradila tradiční Hlas lidu, který zůstal sociálně demokratickým. Ve většině volebních krajů přešla převážná část sociálních demokratů k levici, což se projevilo i v tisku převodem mnohých tiskových orgánů ke komunistické straně.

Brzy však došlo k zastavení některých listů a naopak ke vzniku jiných. Z důvodu centralizace kulturní činnosti byl výkonným výborem KSČ zastaven v roce 1922 týdeník Svítání, neboť byla vytvořena nová kulturní organizace strany Proletkult, která vydávala stejnojmenný ústřední týdeník. Podobně o rok později přešlo vydávání týdeníku Žena do Prahy, kde se později list sloučil s Komunistkou.

V Brně kromě Rovnosti, která vycházela denně a přesahovala svým dosahem rámec kraje, bylo zapotřebí také týdeníku, který by vycházel vedle deníku a přinášel statě a úvahy, pro něž v denním tisku není místa. Takové listy vychá-

ZENIA

TÝDENÍK KOMUNISTICKÝCH ŽEN.

Ročník IX.

V Brně, dne 4. ledna 1923.

Číslo 1.

Ženy a odborové organizace.

Vedle strany politické jsou to organizace odborové a družstevní, jež tvoří celé veliké jednotné a

organizace nesmí se však nikdy státi organizacemi podpůrnými, filantropickými nebo humanitními. Odborové organizace jsou nástrojem části dělnického třídního boje. Jako politická strana proletariátu je však organizací bojovných jsou

covaly k rozkladu odborů. Neboť v této chvíli obrany dělnické třídy před kapitalismem nemohou odbory poskytnouti dělnické třídě mnoho. Zadržují pouze rány kapitalistů. Jiného užítka — zvýšení mzdy — dají prozatím nemohou.

SVÍTÁNÍ

ČASOPIS PRO ŠÍŘENÍ OSVĚTY A HÁJENÍ PRAVDY

Vychází týdně v úterý. — Dopisy redakční buďte adresovány na redakci a ostatní dopisy, týkající se záležitostí administrativních na adresu „Svítání“, Brno, Cejl číslo 21. Reklama se bezplatně a bezplatně. Tel. „Rozhlas“ 1196. Zodpovědný vydavatel: Edmond Burian. — Zodpovědný redaktor: Mils Grmichová.

Jednotlivá čísla po 70 haléřích českoslov. Předplatné pro československou a rak. republiku 1 a poltovým za půl roku Kč 19.50, za celý rok Kč 39.—. Pro Německo, Polsko, Jugoslávii, Ukrajinu, Ameriku a ostatní zahraniční státy za půl roku Kč 26.— a za celý rok Kč 52.—. Adresa: Edmond Burian, Brno, Cejl 21.

Ročník I.

V Brně, dne 11. ledna 1921.

Číslo 1.

PREDVOU

ROČNÍK I.

LIST PRO VÝCHOVU A KU HÁJENÍ ZÁJMŮ DĚLNICKÉ MLÁDEŽE ČESKOSLOVENSÝCH NA MORALĚ

ČÍSLO I.

V BRNĚ, DNE 10. ŘÍJNA 1919

Naš program.

S pocitý velké radosti přistupujeme k vydání prvního čísla „Predvoje“, v jehož záhlaví vytyčeno je toho poslání mezi dělnickou mlá-

deží. Mladý proletariát nepřijde za hesly nacionalistickými ani zpátečnickými. Jedině v socialismu vidíme naši spásu.

Nemůžeme ani na tomto místě úplně vysloviti všechna naše plány,

listu obsahovati budou mnohé tužby, které v srdci chováme.

Mladí dělníci a dělnice, počítejte s námi! Vzdělání, vytrvalost a výchovou k vítězství!

Socialistické mládeži patří

ROVNOST

„PROLETÁŘI VŠECH KRAJŮ, SPORTU A VĚDY“

**DENÍK
KOMUNISTICKÉ STRANY
V ČESKOSLOVENSKU -
SEKCE INTERNACIONÁLY**

Číslo za 60 haléřů.

Ročník 43.

V Brně ve středu 27. července 1927.

Čís. 304.

Na prahu druhého desetiletí SSSR.

Z Moskvy, 20. července. (Převodní ústřední ČKČK.)

V celkové výrobě Sovětského svazu zaujímá zemědělství čestné místo. Veškerá hospodářská konjunktura je zřejmě pod vlivem kvalitativních a kvantitativních změn v zemědělství. V červnu zde si obyčejně uvádějí patrně, jaké jsou vyhlídky na štoda a zdravotní podle toho může se konstatovat, jaká bude požitky po průmyslových výrobcích, neboť rozsah průmyslové výroby závisí vždy nade vše na této okolnosti. Letošního roku jsou vyhlídky velmi příznivé. Už pouhý fakt, že osevná plocha se mnohdy zvětšila proti letům minulým, je toho důkazem.

Skeptické všeobecně prohlašovali, že vzrůst osevné plochy přestane, jakmile bude dosaženo předválečné normy. Řekli, že další rozšíření osevné plochy bylo by možné jen s použitím značných mechanických prostředků. Ale poslední statistická šetření ukázala, že i za nezměněných poměrů může být osevná plocha dále rozšiřována a skutečnost to potvrzuje. Tak na př. osevná plocha u žita byla letošního roku rozšířena o 1,3%, u luhy o 5%, u kornu dokonce o 10—15%.

Statistické šetření zůstává také značný vzrůst chovu dobytka a skotu. Avšak zlepšování situace zemědělství není dáno jen pouhým zvýšením osevné plochy a vzrůstem chovu dobytka. Dnes, kdy obnova zemědělství Sovětského svazu je provedena, počíná hrát důležitou úlohu zlepšení půdy. To jest zvýšení jejího výnosu náležitým vzhledáním, technickými prostředky atd. V tomto směru může být označen rok 1927 za mnohem příznivější, nežli rok minulý. Obilí stroj letošního roku mnohem vyše, než roku loňského. Na jihu počalo se na př. se zvláštním pěstěním žita a výsledek toho je mnohem lepší žně, nežli roku loňského.

To vše přispívá k zlepšení tržní konjunktury pro obilí a jiné zemědělské produkty. Možno očekávat a určitosti zvýšení exportu při současném zvýšeném zásobování vnitřního trhu zemědělskými produkty. Je sice pravda, že tak značný vzrůst zemědělství může ovšem mít za následek četné obtíže, kdyby vývoj průmyslu nedržel krok se zemědělstvím. Jak známo, jeví se v roce 1925—26 v Sovětském svazu silný nedostatek průmyslového zboží. V r. 1927 se však tato situace podstatně zlepšila a značná část zboží, jež dříve patřilo do skupiny „nedosažitelných druhů“, je nyní na trhu zcela normálně. Nedostatek tohoto zboží není sice ještě překonán úplně, ale všechny známky ukazují, že obilí už neubude.

Jak je tomu nyní v průmyslu? Kurs strany a vědy na industrializaci země dal už značné výsledky. Průmysl se vyvíjí rychleji, než se očekávalo, celková výroba vzrůstá s každým novým měsícem. V květnu na př. vzrostla o 6,7%. Nemílo říci, že průmysl bude růst takto i v budoucnosti. Odhad, že vzrůst výroby za hospodářský rok 1927—28 bude činit nejméně 15%, není už nepochybnou přehnaný. Obrovité vzrosta doprava a dopravní vědec. Denní výkonnost dopravy vzrosta na př. v květnu o 4% oproti dubnu. Při tom se na dopravní prostředky nedědí ani tak velké požadavky, jako roku loňského. Letní měsíce letošního roku ukazují další podstatné ozdravení národního hospodářství Sovětského svazu.

Na prahu druhého desetiletí je hospodářská situace v SSSR, nepoměrně příznivější než dříve a řízná, nezdravé živly, vyvěrající z obrovského vzrůstu průmyslu, jako na př. disproporce mezi průmyslem a zemědělstvím (t. zv. růžky) a vysoké ceny některých průmyslových výrobků jsou letošního roku už nepochybně slabší, nežli leta dřívějšího.

Úžasná konfiskační praxe brněnské censury.

Státní zastupitelství zbytečně znemožňuje vycházení komunistického tisku. — Pondělí a úterý „Rovnost“ opět konfiskována, aniž by policie nebo státní zástupce udali, co je zabaveno. — Celý náklad „Rovnosti“ „zajistěn“. — Prohlídka v redakci, administraci i listovně Rovnosti. — Dávníci, jak odpověď na tuto provokaci očekává!

Úřady nespustí proti komunistické straně opět zvýšenou provokační parasku. Děje se tak v důsledku účinné její solidarity s bojem vídeňského proletariátu a podpory obou vídeňských nákladů. Zakázání komunistického tisku jsou toho neklausurním dokladem. Policie a úřady sáhli však nyní daleko k ostřejší parasku. Nastal tu pouhý konfiskace našich časopisů, ony dokonce „zajistili“ celý náklad, t. j. zabavil list, aniž by udali, co jest zabaveno, tak aby nemohlo býti vydáno druhé, po konfiskaci opravené vydání. Stalo se tak již předtím u Rudému právu, a aby brněnská policie a státní zastupitelství nezastaly požadují, „zajistily“ včera i předevčírem celý náklad Rovnosti. Tímto způsobem úplně znemožnil vyjít Rovnosti po dva dny.

Aniž by udali důvod, proč je Rovnost zabavena, dostavili se v pondělí do redakce dva policejní komisaři, kteří oznámili, že Rovnost jest znovu zabavena a celý náklad zajistěn a aniž by udali, který náklad je konfiskován, provedli z redakce státního zástupce novou prohlídku v redakci. Prohlídali nejen stoty v redakci přítomných redaktorů soudr. Slanského a Zibara, ale i stoty redaktorů nepřítomných a nahřívají do redakčních knih (!!) atd. Prohlídka však zůstala i tentokrát bezvýslednou a proto narazě dostavili se včera ráno do redakce znovu dva policejní komisaři, kteří oznámili, že Rovnost jest znovu zabavena a celý náklad zajistěn a aniž by udali, který náklad je konfiskován, provedli z redakce státního zástupce novou prohlídku v redakci. Prohlídali nejen stoty v redakci přítomných redaktorů soudr. Slanského a Zibara, ale i stoty redaktorů nepřítomných a nahřívají do redakčních knih (!!) atd. Prohlídka však zůstala i tentokrát bezvýslednou a proto

probléka včasně již ráno v tiskárně Rovnosti. Kromě prohlídky a zabavení celého nákladu zavedlo státní zastupitelství (státní řízení) proti zodpovědnému redaktoru a Slanskému, dvakrát pro zločin § 15, odst. 3 zákona na ochranu republiky a dále pro přečin § 15, odst. 2 téhož zákona.

Po včerejší konfiskaci a prohlídce odjel s sebou soudruh senátor Relter, tal. Konečný a redaktor Slanský na státní zastupitelství, aby tam protestovali

Mimo toho vyvíje velkou sílu pro rozšíření svého tisku, získání nových odběratelů a pro podporu tiskového fondu.

Na zítře včera svoláváme schůzi funkcionářů strany a rudých odborů do Děbického domu, na které bude jednáno o této provokační praxi brněnské censury. Necht' všichni funkcionáři se do jednání dostaví!

Obrovský komunistický projev v Praze.

všechna prostranství velkého sálu, schodiště i galerie na Žofině přeplněny zástupy dělnictva všech socialistických stran. — Tak odpovídá dělnictvo na parasku KČ. — Bouře rozhořčení dělnictva proti soc. dem. vedení. — Sociálně demokratický důvěrník usvědčuje soc. dem. stranu z přípravování masakrů.

Jan Zádor, vyvrata komunistická strana v Praze soc. demokratickou stranu k amonitnímu sociálnímu solidaritnímu projevu na podporu vídeňského proletariátu. Vedení sociálně demokratické strany od mládeže tak odhodl. a když pak vyvrata komunistická strana svého činstva, aby se přesto dostavilo na projev, svolal soc. demokratickou stranou, aby tak mnohoběžně vyvěřila co nejvíce možnou podporou, bylo komunistické dělnictvo přivítáno v Lidově domě, předst. a soc. demokratickým pořadník, kteří komunistické dělnictvo na téhož usnadili. Při tom sociálně demokratické po projevu prohlásilo, že komunistické dělnictvo jejich projev uznává a že při něm je jejich projev s bezohledím (!). Když pak komunistické strany svolala a na čtvrtý projev svůj vlastní, zakázala policie komunistické straně, komunistické straně však svolala projev svůj, který svolal se v novějším vlně na Žofině v Praze. Účastník dále se nerozdělil komunistické strany a na usnadnění provokace odpověděl odpovíd. Dělnictví přivítalo všech socialistických stran naplňují sálem

veškeré prostory velkého sálu na Žofině, ale i obě galerie a schodiště, takže projev byl tak chráněn, že u žádných přítomných v dělní poročené, byli v pravém slova smyslu zadrženi. Na projev za bouřlivé národy referoval poslanec soudr. Růven a Jilák. Za hostitelské účely amonitnímu dělnictvu mnohoběžně poskytl tak na rozličné polích prostředky pro svůj útěk.

Rozruch vyvolal referát potom se k slovu přihlásily dávatelní soc. dem. organizace Žilky J. Josefa Práka, který řekl, že on jako člen parlamentního sboru soc. dem. strany uznává se porady soc. dem. pořadník při poskytnutí projevu sociálně demokratické v Lidově domě, a projev doručil: „Na parsku byly mála dny, projev je však chvala před komunistickým, který by, z našich pořadníků prohláší, že má být objeven, hál atd. Musí být nabízen v případě elektrický drát, že ho žádný dělník nemá být nikdy nepodporoval. Prohláší Takovnu sub-

zely však jen pro Blanensko a Vyškovsko. Proto se sloučily Moravský kras s Pravdou a od roku 1923 vznikl nový týdeník Pravda s dosahem pro celý kraj a s dvojnásobným rozsahem stran.

Podobně tomu bylo v Ostravě, kde vznikl místo Dělnického deníku týdeník Svornost s určením pro celou severní Moravu. Dělnický deník nezanikl, avšak pro finanční nesnáze byl jeho tisk od 1. 1. 1923 přenesen do Brna a přinášel kromě místních zpráv z 90 % sazbu Rovnosti. Brzy však komunistická strana dospěla k závěru, že vydávání deníku se stalo pro ostravský kraj nepostradatelné, a usnesla se na konferenci 11. listopadu 1923 přenést tisk Dělnického deníku zpět do Ostravy od 1. ledna 1924. Přeložení tohoto časopisu předcházela intenzivní agitace pro získání nových odběratelů a v posledních dvou měsících se konalo za tímto účelem mnoho plenárních a veřejných schůzí. Zejména byla na závodech nově zorganizována a rozšířena kolportáž. Dělnický deník se od 1. ledna 1924 opět tiskl v Přívoze a do Brna přešel tisk Svornosti. Vydávání Svornosti se vrátilo zpět do M. Ostravy až 16. října 1925, odkdy se M. Ostrava stala významným vydavatelským střediskem komunistického tisku; naproti tomu Brno se změnilo vlivem pravicových sil v oportunistické centrum a jeho dosah v tisku tím pro komunistickou stranu zeslábl.

Před rozbitím nezůstalo ušetřeno na Ostravsku odborářské hnutí. Od 8. ledna 1921 zde byl vydáván jednotný odborový týdeník Związkowiec, který psal v zásadách nekompromisního třídního boje a jehož redakce byla v rukou komunistů. Po dlouhých přípravách vystoupil odborový sekretář R. Tayerle, který figuroval jako vydavatel časopisu, a vzdor rozhodnutí krajské konference v Č. Těšíně změnil od srpna 1922 obsah časopisu v duchu II. internacionály.¹ Komunistická strana proto založila vlastní orgán, který stál na zásadách rudé odborové internacionály, Czerwony zawodowiec.

V Prostějově vznikl v únoru 1924 nový časopis Oděvní dělník jako komunistický orgán odborové organizace Svazu dělnictva oděvní industrie v Prostějově. Zanikl v březnu 1925 sloučením Svazu s Mezinárodním všeodborovým svazem.

Když sledujeme jednotlivé časopisy strany, vidíme, že příčinou jejich vzniku nebo zániku nebyl jen boj strany zaměřený proti jiným stranám, ale také boj uvnitř komunistické strany. Bylo tomu tak na přelomu let 1924 a 1925, kdy vznikl první časopis označený jako orgán komunistické opozice. Byla to prostějovská Stráž lidu, jejíž vznik byl vyvolán místními spory ve vedení strany. Krajský sekretariát 17. kraje, k němuž patřily okresy Přerov, Prostějov, Holešov, Olomouc a Zábřeh, vydával Stráž lidu. Vydavatelem byl profesor Jan Kamenář z Prostějova a redaktorem Jakub Frič. Pro neshody ve vedení listu byli oba vyzváni, aby na své funkce rezignovali, a redakce i administrace byla od 19. srpna 1924 přenesena do Přerova. Vydavatelem se stal krajský výkonný výbor a odpovědným redaktorem Antonín Bukač, za jehož vedení postupně dosáhl list výborné úrovně. Profesor Kamenář, který byl ze strany vyloučen, se nepodřídil rozhodnutí krajského výboru a prohlásil svou skupinu za opozici. Využil okolností, že byl veden jako vydavatel Stráže lidu, a začal od října 1924 opět Stráž lidu vydávat, s podnázvem Časopis Komunistické strany Československa (opozice). Jan Kamenář se cítil v pevném postavení. Podal dokonce žalobu na krajský výbor pro neoprávněné vydávání stejnojmenného časopisu. V jeho skupině zůstal také dřívější odpovědný redaktor Jakub Frič, kterému zůstal adresář odběratelů. Čtenáři však přešli k orgánu krajského výboru v Přerově a v lednu 1925 opoziční list zanikl, neboť Kamenářova skupina nenašla v řadách komunistů sympatie.

Druhým opozičním listem byla brněnská Rudá rovnost. První pravice projevů můžeme na Brněnsku sledovat od listopadu 1924, kdy dosavadní odpovědný redaktor Rovnosti Jan Doležal byl ustaven politickým redaktorem Rudého práva a odešel do Prahy. Místo něho nastoupil Edmund Burian, který byl však vzápětí vystřídán Jaroslavem Roučkem, a redakce přešla na pozice pravice krajského výboru. Určité rovnováhy chtěl dosáhnout ÚV KSČ zasíláním balíků Rudého práva, vedeného levým křídlem strany, do Brna. Rudé právo však nenacházelo potřebný odběr, neboť neproniklo mezi brněnské dělnické listy s dlouholetou tradicí. Když vzájemné útoky v tisku byly příliš ostré, byl ujednan kompromis, že až do definitivního rozřešení vnitřní krize nebude o událostech diskutováno v tisku. Ústřední výbor začal s brněnským vedením vyjednávat 21. dubna 1925, kdy vyslal do Brna B. Šmerala, A. Zápotockého, A. Neuratha, J. Hakena a Č. Hrušku. Od brněnských činitelů se žádalo, aby se podrobili usnesení V. sjezdu Komunistické internacionály a II. říšského sjezdu KSČ. Jednání pokračovalo 24. dubna v Praze schůzí rozšířeného ÚV KSČ, na kterou byl z Brna vyslán krajský důvěrník Václav Chabera. Ten svolal ještě na týž den 24. dubna 1925 do Dělnického domu v Brně schůzi, které se účastnili též J. Haken, A. Zápotocký a J. Kříž, a jejím výsledkem bylo přijetí všech požadavků ústředního výboru. Pro posílení pozic levice přešli do Rovnosti redaktori Josef Guttmann a Ivan Olbracht, do sekretariátu pak František Smetana z Plzně, který také brzy nastoupil jako krajský tajemník. Krize se navenek projevila odchodem bývalého poslance Jaroslava Roučka s menší skupinou jeho přívrženců, kteří se spojili se skupinou Bubníkovou v Praze. Po krátké době tato skupina zanikla přechodem do sociálně demokratické strany.

Tímto vyvrcholením se však neuklidnily vnitrostranické poměry, pouze opoziční skupina jednala opatrněji. Na pomoc F. Smetanovi byl vyslán Julius Chorz, který se stal šéfredaktorem Rovnosti; jejich úkolem bylo stranu zbolševizovat a zbavit ji oportunistu. Ke druhé krizi došlo v únoru 1928, kdy byli ze strany vyloučeni ředitel konzumního družstva Vzájemnost-Včela Václav Kovanda, tajemník Středomoravského svazu proletářských bezvěrců Josef Zátropa, bývalý krajský tajemník František Krček, Anna Vaňková aj. Vyloučení se odvolali k ústřednímu výboru, nevyčkali však rozhodnutí a svolali do Dělnického domu v Brně schůzi, na které zvolili akční výbor komunistické opozice. Komunistická opozice byla na Brněnsku nejsilnější jednak proto, že někteří její vedoucí činitelé byli bývalými vedoucími v dělnickém hnutí, jednak svým vlivem na podniky a družstva Vzájemnost-Včela, Dělnický dům s Lido-bio a Dělnickou akademií. Brněnská komunistická opozice začala vydávat od 15. srpna 1928 vlastní týdeník Rudá rovnost, jejíž program, jak se praví v prvním čísle, byl programem KSČ, organizoval se pouze proti aparátníkům ve straně, proti vnitrostranické diktatuře a pro demokracii uvnitř strany. Tento program se však vyvíjel silněji doprava, než bylo dáno na ustavující konferenci, proto nemohlo být později splněno to, co si konference určila, že totiž po napravení poměrů se opozice do strany vrátí. Rudá rovnost stejně jako opoziční skupina zanikly v srpnu 1930 začleněním do sociálně demokratické strany.

Třetím komunistickým opozičním časopisem byla Pochodeň, která vznikla v Ostravě až v roce 1930. Zatímco Stráž lidu vznikla jako místní protest proti přeložení listu, Rudá rovnost pak jako orgán silné pravice skupiny, byla Pochodeň osamocenou akcí svého vydavatele, kterým byl Josef Pergl, osobnost spjatá s rozvojem dělnického hnutí na Ostravsku. Pergl se domníval, že ve straně je mnoho doktrinářů a sektářů, kteří svedli stranu k akcím, jež otřásly dů-

věrou mas ke straně. Proto do podnázvu svého týdeníku dal také heslo *Orgán pro sjednocení pracujících lidu*. Náklad Pochodně byl dosti nízký. J. Pergl však po šest let až do své smrti list vydával věren svému původnímu programu a nevrátil se ani zpět ke komunistické straně, ani se nepřiklonil k sociální demokracii, jako tomu bylo u výše uvedených opozičních časopisů.

Již první čísla komunistických časopisů byla silně postižena cenzurními zásahy.² Cenzura měla pro komunistický tisk zejména finanční následky. Tak např. na Ostravsku od ledna do října 1926 byl *Dělnický deník* třináctkrát konfiskován, přičemž pětkrát byl celý náklad zabaven, v ostatních případech byl zabaven z velké části. Škoda tím způsobená činila asi 18 000 Kč. Na redakci bylo podáno 18 žalob, které skončily vesměs odsouzením, čímž vznikla další finanční škoda ve výši 8300 Kč. Od října 1925 se tiskla v Přívoze opět *Svornost*, která do října 1926 byla jednou konfiskována a bylo na ni podáno 5 žalob, útraty tím vzniklé činily 2500 Kč.³ Podobná situace byla o rok později v Brně, kde *Rovnost* byla v roce 1927 konfiskována v 75 případech, *Pravda* v 11 případech. Podle zprávy sekretariátu KSČ tím vzešla škoda na tisku ve výši 31 538 korun, na soudních útratách za tiskové přečiny pak dalších 20 522 Kč. Celkem tedy utrpěla komunistická strana konfiskacemi obou brněnských listů škodu 52 060 Kč.

Úmysl úřadů byl zřejmý: přimět redakce komunistického tisku psát takovým způsobem, aby cenzura neměla k zásahům důvodu. To se však nikdy nepodařilo. Když běžné denní konfiskace neměly očekávaný důsledek, přistoupily úřady k dalším formám. V některých případech docházelo k tzv. zajištění celého nákladu, kdy policie zabavila list, aniž uvedla, co bylo při tiskové prohlídce shledáno závadným. V takových případech nemohlo vyjít opravené vydání a noviny toho dne nevyšly.⁴

Od roku 1928 přistoupila vláda k dalšímu postihu komunistického tisku, kterým bylo zastavování jednotlivých listů na dobu jednoho až šesti měsíců. První zastavení postihlo *Rovnost* od 30. října 1928 na jeden měsíc. Bylo to v následující den po zastavení *Rudého práva* a *Rudého večerníku*. Záminkou byly demonstrace dělníků za svá práva u příležitosti oslav 10. výročí založení republiky. Zastavování komunistického tisku, zpravidla vždy na šest měsíců, trvalo až do roku 1936.⁵ Protože zemský úřad zastavoval stranický tisk nečekaně a ponejvíce v době, kdy zastavení bylo ponejvíce citelné (zpravidla před volbami), prováděla komunistická strana patřičná protipatření. Budovala ilegální aparát pro vydávání a rozšiřování zakázaného komunistického tisku. Také se snažila využít všech prostředků k posílení a náležitému ideologickému vedení sympatizujícího tisku tam, kde existoval, a zřídit takový mimostranický tisk (ve způsobu nedělních listů, večerníků, ilustrovaných časopisů apod.) v místech, kde dosud nebyl.

Ilegální časopisy vznikaly v závodních a uličních organizacích od roku 1925, a to zpravidla při zvláštních příležitostech týkajících se závodů, při volbách, nebo náhradou za zastavený legální komunistický tisk. Ponejvíce byly zhotovovány různou rozmnožovací technikou, zpravidla cyklostylem, některé však byly tištěny v tiskárnách a měly formu legálního časopisu. »Strana docílila v tomto ohledu značného úspěchu, protože na zákaz komunistického tisku dovedla rychle reagovat. Vyšly, vycházejí a jsou hromadně rozšiřovány stovky závodních, místních, okresních a centrálních časopisů, jejichž celkový náklad převyšuje náklad dřívějšího legálního tisku strany.«⁶ V ilegální podobě pokračovala ve vydávání řada časopisů v době svého úředního zastavení. V Ostravě

to byl Dělnický deník a Havíř. V Karviné Czerwony zawodowiec, v Hodoníně Slovácko a v Prostějově Stráž lidu. Na Brněnsku byla nejvíce rozšířená Proletářská rovnost, která vycházela pravidelně čtrnáctidenně od září 1933 do jara roku 1934 za zastavenou Dělnickou rovnost. Studium archívního materiálu se podařilo zjistit 141 titulů závodních, uličních a jiných typů ilegálních časopisů vydávaných komunistickou stranou na Moravě v létech 1925—1936. Jejich soupis v této práci neuvádíme, neboť byl s dosažitelnými údaji již publikován.⁷

Vedle ilegálních závodních časopisů vznikaly od třicátých let závodní časopisy legální. V největším středisku průmyslu, na Ostravsku, vznikly v roce 1930 čtyři takové veřejné komunistické týdeníky, kterými byly Havíř, Vítkovák a polské Karwiniak a Trzyńczan. Nejskvělejší začátek měl Vítkovák. »Prvního čísla Vítkováka se prodalo 2400, druhého čísla 2900, třetího čísla 3800 a posledního čísla Vítkováka již celých 5000 kusů. Úspěch je tím větší, považíme-li, že celý tento náklad byl rozkolportován již v prvním dnu, kdežto předcházející čísla kolportovala se vždy dva či tři dny. Uvážíme-li, že každého Vítkováka přečtou si nejméně dva dělníci, tu možno říci, že Vítkovák získal již polovinu dělnictva ve Vítkovických železárnách.«⁸ Naproti tomu začátek vycházení Karwiniaka nebyl tak snadný. Časopis začal vycházet jako samostatná příloha Głosu robotniczego i włościańskiego, náklad třetího čísla, které již vyšlo samostatně, byl ve výši 2500 výtisků zabaven. Vydávání Karwiniaka skončilo jeho zastavením na šest měsíců dne 13. října 1933. I když vyšlo ještě jedno číslo k volbám v květnu 1935, byl jeho náklad ve výši 3000 výtisků zabaven a byl vysloven zákaz rozšiřování. Nejdéle se z těchto časopisů udržel Havíř, který vzdor čtyřem půlročním zastavením zanikl až v září 1938 v souvislosti se zastavením činnosti KSČ.

Významné postavení měl také závodní časopis Baťovák. Když vyšlo jeho první číslo, vydané Antonínem Zápotockým v Praze v dubnu 1930, vydal Baťa obratem stejnojmenný časopis, kterým chtěl komunistického Baťováka zesměšnit.⁹ To se T. Baťovi nepodařilo, naopak udělal ještě rudému Baťováku reklamu. Na příkladu Baťováka vidíme však i další formy nátlaku na komunistický tisk, dokazující, že zákon v tehdejší době sloužil mocným. Když vyšlo první číslo nového Baťováka vydávaného v Břeclavi v červnu 1932, nebylo tiskovou prohlídkou shledáno závadným. Přesto však Baťa zmobilizoval soudní a policejní aparát a podal proti vydavateli Františku Vlčkovi u Krajského soudu trestního v Brně soukromou žalobu pro urážku na cti. Krajský soud vynesl okamžité usnesení a nařídil četnickým stanicím v Břeclavi a ve Zlíně provést domovní prohlídku v tiskárně a v sekretariátu Průmyslového svazu kožedělníků Svěpomoc. Policie značnou část ze 1400 výtisků nákladu zachytila a zničila. Soudní řízení sice Baťa nevyhrál, zničením nákladu však svého cíle dosáhl.¹⁰

Druhá polovina dvacátých let, charakterizovaná jako období dočasné stabilizace kapitalismu, se vyznačovala, jak již bylo uvedeno, ostrými boji KSČ s buržoazií a reformismem a oportunistem ve vlastních řadách. A postih komunistického tisku byl velký, neboť právo a moc byly na straně jeho protivníků. Pro rozšiřování komunistického tisku vznikly nové nesnáze. V září 1929 zakázalo ministerstvo financí prodej veškerého komunistického tisku v trafikách a ministerstvo železnic v nádražních prodejnách a restauracích. Tento zákaz znamenal citelnou ztrátu v počtu čtenářů, neboť síť kolportérů, kteří kromě poštovního zasílání jediní mohli komunistický tisk rozšiřovat, nemohla proniknout do všech potřebných míst. Aby finanční ztráty byly nějakým způsobem částečně hrazeny, vyzývala strana ke zvyšování počtu odběratelů, k pravidel-

němu vyúčtovávání tisku od kolportérů a organizovala také od roku 1927 zvláštní sběrací akce zvané »Cenzorovi na tužku«. Tato akce byla prováděna na Ostravsku u příležitosti různých komunistických schůzí, místo novoročních akcí apod., kde vynesla např. koncem roku 1927 sbírkou částku 8300 Kč.¹¹

Přesto neutěšená finanční situace pokračovala. Proto došlo ke zredukování platů v redakcích a administracích a také ke slučování i zániku některých časopisů. Zatímco Ostravsko si svůj tisk udrželo ve stejném rozsahu, nebylo tomu tak v Brně. Již v roce 1925 přestal vycházet odborový týdeník Zájmy domkářů a maloročníků a měsíčník Federace dělnických tělocvičných jednot Předvoj. V roce 1927 zanikl satiristický čtrnáctideník Šlehy a v Brně tak zůstaly jen časopisy Rovnost a Pravda. Omezování brněnského stranického tisku bylo zapříčiněno oportunistickým bojem uvnitř strany a také neutěšenou finanční situací. Bylo proto rozhodnuto přenést tisk Rovnosti od roku 1929 do Prahy, kde začala vycházet jako hlavičkový list Rudého práva a později Rudého večerníku pod názvem Dělnická rovnost. Toto řešení bylo však nevýhodné pro brněnský krajský výbor, který po přeložení Pravdy do Třebíče, kde se tento týdeník spojil s tamější Jiskrou, neměl vlastního tiskového orgánu, a proto usiloval o navrácení tisku Dělnické rovnosti zpět do Brna.

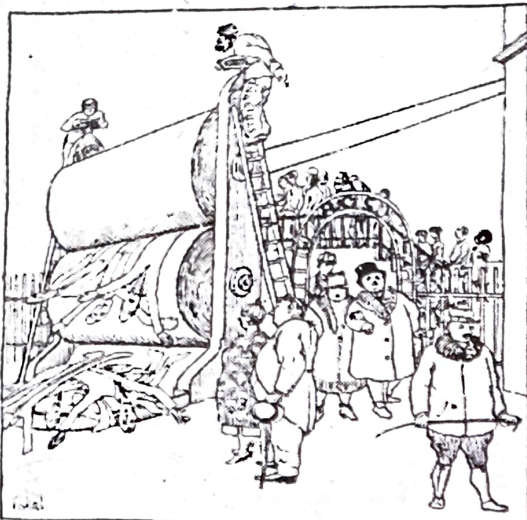
Mezníkem v činnosti komunistické strany byl její V. sjezd v roce 1929, který očistil stranu od oportunistů a po stránce organizační přinesl nové rozdělení krajů.¹² Počet moravských krajů byl k 1. lednu 1930 snížen o jihlavský, který celý přešel k brněnskému kraji. Brněnští soudruzi tím spíše pociťovali nutnost vydávání vlastního časopisu, proto se krajské vedení všemožně snažilo o zajištění tisku Dělnické rovnosti opět v Brně. Proto se věnovala komunistická strana od roku 1931 agitaci a sběracím akcím pro tiskový fond, neboť muselo být sebráno a zajištěno alespoň 10 000 Kč na první vydání Dělnické rovnosti v Brně.¹³ Přestože se nedosáhlo stanovené sumy, přistoupil krajský sekretariát od 1. září 1931 k vydávání deníku v Brně. Dělnická rovnost byla tištěna v akciové tiskárně Moravské unie, která si stanovila podmínku, že každý týden bude složena částka, odpovídající asi běžnému nákladu, tj. 3000 výtisků denně. Pro zabezpečení odběru byli získáni noví kolportéři a list byl zlevněn na 20 haléřů, u nedělního vydání na 50 haléřů. Když byl takto zajištěn tisk Dělnické rovnosti, byl také zreorganizován zbývající komunistický tisk na Moravě, s výjimkou ostravského. Třebíčská Jiskra zanikla v souvislosti se zrušením jihlavského kraje KSČ. Orgány krajů Hodonín (Slovácko), Přerov (Stráž lidu) a Šumperk (Naše slovo), které dosud byly vydávány společně v Přerově, přešly rovněž do Brna, kde vycházely jako hlavičkové listy Dělnické rovnosti a přinášely také sazbu stejnou, jako měla Dělnická rovnost, doplněnou jen podle potřeby o místní zprávy. Redigování komunistického tisku bylo dále zlevněno tím, že Dělnická rovnost a její hlavičkové listy obsahovaly z počátku vždy tři strany otisků z Rudého večerníku a pouze jedna strana byla věnována otázkám kraje. Matrice Rudého večerníku byly zasílány do Brna poledním rychlíkem z Prahy. O dobré přípravě a výsledku celé akce svědčí zvýšení denního nákladu na více než dvojnásobek.

V březnu 1931, v době, kdy byla ještě Dělnická rovnost tištěna v Praze, byla úředně zastavena na čtyři týdny současně s Rudým právem a Rudým večerníkem. Protože to bylo v době příprav Mezinárodního dne boje proti nezaměstnanosti, snažila se v Brně komunistická strana vydávat náhradní časopis. Pokusil se o to krajský tajemník František Píšek oznámením vydávání deníku Rozhlas. Policejní ředitelství však žádost zamítlo a k vydávání nedošlo. Zato se ob-

SLEHY

LIST POLITICKO-HUMORISTICKÝ.

Demokracie je diskuse.

Letecká společnost bude stavět nové letiště v blízkosti Prahy. Právě nyní se začíná s výstavbou nové letištní dráhy. Právě nyní se začíná s výstavbou nové letištní dráhy. Právě nyní se začíná s výstavbou nové letištní dráhy.

SLEHY

LIST POLITICKÉ SATIRY A VTIPU.

1Kč

Zajištěná existence.

Všichni se nám snažíme být, je to naše jediná šance, pokud budeme v republikě šťastnější, budeme mít pořádek doma!

V SRPNE DNE 6. ÚNORA 1937. OLGA I. KA.

Zvláštní vydání. Cena 30 haléřů.

Stráž Lidu

ČASOPIS L. Č. ÚSTAVU PRO ZPRÁVČOVÁNÍ VE VĚCÍCH
Vydává se každou úterý. Cena 30 haléřů. Číslo 11.

Obrovská demonstrace

nezaměstnaných i zaměstnaných dělníků v den 25. února pod vedením komunistické strany.

V Olomouci dnes večer proběhne obrovská demonstrace. Masy provedou pochod po ulicích. Protesty na radnici. Rada bude obdržet volání z 2000 zaměstnaných i nezaměstnaných dělníků. Demonstrace bude zahájena v 19.30 hod. v ulici Na Zámečnické. Demonstrace bude zahájena v 19.30 hod. v ulici Na Zámečnické.

Demokracie je diskuse. V Olomouci dnes večer proběhne obrovská demonstrace. Masy provedou pochod po ulicích. Protesty na radnici. Rada bude obdržet volání z 2000 zaměstnaných i nezaměstnaných dělníků. Demonstrace bude zahájena v 19.30 hod. v ulici Na Zámečnické. Demonstrace bude zahájena v 19.30 hod. v ulici Na Zámečnické.

Nашe Slovo

VÝSTAVKA KOLUNISTICKÉ STRANY (K. S.) PRO SEVERNÍ MORAVU. V pátek 24. března 1937. Číslo 11.

23.25. května 1937 LETNICE v Rymarově

Rudé letnice.

Pročti mládeži a všem občanům mládežnických protiletnicových skupin v Moravě a Slezsku dlezní ve dnech demonstrací za prád a chléb, prádu a svobodu!

Vzhůru na Rudé letnice mládeže v Olomouci ve dnech 23., 24. a 25. května. KOLAŘI: Mladí lidé, kteří se účastní demonstrací, jsou plni nadšení a odhodlání. Demonstrace bude zahájena v 19.30 hod. v ulici Na Zámečnické. Demonstrace bude zahájena v 19.30 hod. v ulici Na Zámečnické.

Vzhůru na Rudé letnice mládeže 23. 24. a 25. května v Olomouci.

jevily v Brně tištěné ilegální časopisy Rudé právo a Rudá fronta, které měly podobu legálních časopisů, aby spíše unikly pozornosti policie.

První polovina třicátých let znamenala pro komunistický tisk dobu jeho zastavování. Zemský úřad v Brně použil § 34 čís. 1 odst. 3 zákona na ochranu republiky a nařídil 9. října 1933 dokonce zastavení všech komunistických časopisů vycházejících v Brně a v Ostravě.¹⁴ Tak byly zastaveny Dělnická rovnost a Dělnický deník na tři měsíce, zbývající časopisy Czerwony zawodowiec, Głos robotniczy, Havíř, Karwiniak, Slovákó, Stráž lidu, Trzyńczan a Vítkovák na šest měsíců. Aby komunistická strana nezůstala bez tiskového orgánu, požádala ve Žďáru nad Sázavou, tedy v okrese, kde dosud komunistický tisk nevycházel, o vydávání nového časopisu Hlas Českomoravské vysočiny, vzápětí též o hlavičkový list k tomuto týdeníku určený pro české kraje pod názvem Vesnické noviny. Přesto, že vydavatel časopisu Bohuslav Rydval uváděl politický směr jako protifašistický a chránil se označení komunistický, okresní úřad povolení k vydání zdržoval, a když je posléze přece udělil, prováděl velké konfiskace.

Neutuchající perzekuce trvala ze strany úřadů až do roku 1935, kdy se po uzavření československo-sovětské smlouvy o vzájemné pomoci pronásledování komunistického tisku podstatně snížilo. V této době vznikly jen dva časopisy pro německé členy, a to Alarm a Genossenschaftsblatt, které však neměly dlouhého trvání. Německé časopisy KSČ měly své tiskové centrum v Liberci, kde se seskupila kolem hlavního deníku Vorwärts další vydavatelská činnost. Tak do Liberce přešel v roce 1922 z Ostravy tisk týdeníku Der Kampf se svým hlavičkovým listem Volksstimme. Po jejich zániku vycházel v Liberci od roku 1926 pro všechny volební kraje Arbeiter Zeitung, který od srpna 1931 vycházel denně formou hlavičkového listu vedoucího deníku Vorwärts, s určením pro Moravu, Slezsko a Slovensko.

Druhá polovina třicátých let byla ve znamení boje **komunistické strany** proti fašismu. Ve struktuře tisku nedošlo k velkým změnám. Vydávání deníků přešlo do Prahy, kde vycházely jako hlavičkové listy Rudého práva pod názvy Ostravský dělnický deník a Moravská rovnost od 1. prosince 1935. Vedle Ostravy, která po celé období byla také střediskem polských časopisů KSČ, udržel si svůj tiskový orgán jen hodonínský kraj, který po zániku hlavičkového Slovákca vydával od září 1935 po tři roky samostatný týdeník Rudé Slovákco, přejmenovaný v roce 1938 na Moravské Slovákco.

Fašismus, proti kterému vedla důsledně boj jediné komunistická strana, však dočasně zvítězil. Prezídium ministerstva vnitra vydalo 20. října 1938 telefonický příkaz, ve kterém zastavilo práci KSČ v zemi České a Moravskoslezské a zakázalo její další činnost.¹⁵ Nařídilo domovní prohlídky v místnostech organizací, v redakcích i v soukromých bytech funkcionářů. Městské a okresní úřady vystavily příslušné zastavovací výměry, při domovních prohlídkách však nenašly podle hlášení žádný důležitý písemný materiál, neboť komunistická strana zastavení své činnosti očekávala a předvíдалa, hlavně po zastavení činnosti strany na Slovensku.

Úroveň činnosti moravských redakcí stranického tisku, výhodnější tiskové podmínky a vhodné dopravní spojení přivedlo také stranu ke koncentraci slovenského komunistického tisku v moravských tiskárnách. K první takové hromadné akci došlo v roce 1924, kdy přešel z Vrútek do Ostravy tehdejší hlavní redaktor slovenského komunistického tisku Klement Gottwald a v tiskárně Společnosti pro nakladatelství časopisů a tiskařský průmysl Keller a spol.

v Ostravě-Přívoze byly tištěny tyto časopisy s určením pro slovenské kraje: Pravda chudoby, vycházela třikrát týdně v nákladu 3500 výtisků, Hlas ľudu, týdeník ve stejně vysokém nákladu, Proletárka, čtrnáctideník v nákladu 1800 výtisků, a Spartakus, který byl měsíčníkem FDTJ a vycházel v nákladu 1200 výtisků. V roce 1926 přešel do Ostravy ještě tisk týdeníku Munkás, vydávaného v maďarštině do té doby v Košicích. Když v roce 1928 posílil ostravskou redakci Ladislav Novomeský, začaly kromě dosavadních časopisů (v té době to byly jen Pravda a Munkás) vycházet pro Slovensko další tituly: Slovenská chudoba s maďarskou verzí Proletár, druhou dvojicí byly měsíčníky Slovenská dedina a Magyar falu, třetí skupinou časopisy pro mládež Signál s maďarskou verzí Ifjú elöre. Vydavatelská činnost slovenských komunistických časopisů v Ostravě byla přerušena začátkem roku 1930, v souvislosti s novou územní reorganizací KSČ po V. sjezdu, odkdy vydávání některých z uvedených časopisů přešlo do Bratislavy nebo do Prahy, některé pak zanikly.¹⁶

V roce 1932 se na Moravě vydávaly opět komunistické časopisy s určením pro Slovensko, a to v břeclavské tiskárně Vladimíra Chlandy.¹⁷ Od března do konce roku 1932 byl v ní tištěn měsíčník pro literaturu, vědu, politiku a umění Dav a od července 1932 do března 1935 byl v Chlandově tiskárně vydáván ústřední slovenský komunistický týdeník Pravda chudoby. V roce 1935 vyšly ještě dvě čísla měsíčníku pro maloroľníky Kosák. Přestože šlo o komunistické časopisy vydávané na Moravě, neuvádíme je v naší bibliografii moravského komunistického tisku, neboť jejich obsah byl určen pro slovenské kraje, v nichž byl také rozšiřován, a speciální bibliografie komunistického periodického tisku tyto časopisy uvádějí.

POZNÁMKY

¹ Czerwony zawodowiec, 1. 9. 1922, č. 1, s. 1.

² Srovnej tabulku cenzurních zásahů podle jednotlivých skupin politických stran, uvedenou na str. 14.

³ Srov. Zpráva sekretariátu 18. krajské organizace KSČ v Moravské Ostravě. SAB, ZÚB, fasc. 393, č. 19 857.

⁴ Srov. článek Úžasná konfiskační praxe brněnské censury. Rovnost, 27. 7. 1927, č. 204, s. 1.

⁵ Příkazy k zastavení postihly moravský komunistický tisk takto: Baťovák — na dva měsíce od 16. 3. 1932 do května 1932; Czerwony zawodowiec — třikrát na dobu vždy šesti měsíců, a to od 7. 10. 1933, 1. 11. 1934 a 31. 1. 1936; Dělnická rovnost — na jeden měsíc od 15. 7. 1929 do 14. 8. 1929, na neurčito od 2. 3. 1931 do 25. 3. 1931 a na dvakrát po třech měsících od 6. 10. 1933 a od 30. 4. 1934; Dělnický deník — na měsíc od 21. 7. 1929, a na dvakrát po třech měsících od 1. 10. 1933 a od 23. 2. 1934, toto druhé zastavení na tři měsíce znamenalo zánik listu; Głos robotniczy — třikrát po šesti měsících, a to od 10. 11. 1931, 3. 10. 1933, 28. 5. 1934 a 8. 3. 1935; Havíř — čtyřikrát po šesti měsících, a to od 6. 10. 1933, 16. 6. 1934 a 2. 2. 1935; Karwiniak — jednou na šest měsíců od 13. 10. 1933, časopis byl však obnoven až 24. 5. 1935; Rovnost — na jeden měsíc od 30. 10. 1928 do 1. 12. 1928; Slovácko — na šest měsíců od 6. 10. 1933, list už více nebyl obnoven; Stráž lidu — dvakrát na šest měsíců od 14. 3. 1931 a od 6. 10. 1933, druhé zastavení znamenalo zánik listu; Trzyńczan — dvakrát na šest měsíců, a to od 7. 10. 1933 a od 2. 3. 1935; Vítkovák — od 1. 10. 1933, zastavení znamenalo zánik listu.

⁶ Rezoluce politbyra z 21. listopadu 1933. Viz v ilegální brožuře K. S. Časlavský: Jak pečovat o růst stromů? na str. 29—32. — SAB, ZÚB B 40, kart. 421, č. 23 000/34.

⁷ Sřov. J. Kubiček: Padesát let komunistického tisku na Moravě. Brno, Blok 1974. 217 s., 16 s. fot. příl.

⁸ Srov. článek Vítkovák zvítězil! Dělnický deník, 27. 2. 1930, č. 49, s. 1. Z tohoto článku byla cenzurou vyškrtnutá zpráva o uvěznění odpovědného redaktora Vítkováka.

⁹ Viz článek Baťa dělá reklamu rudému Baťováku. Slovácko, 6. 5. 1930, č. 51, s. 2.

¹⁰ SAB, KSB, Tl VII 440/32.

¹¹ SAB, B 40 ZÚB, kart. 417, č. 42 873/33.

¹² Srov. M. Trapl: Vývoj organizační struktury KSČ na Moravě. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Historica 4, 1963, s. 235—250.

¹³ Údaje o výši částky, potřebné pro zajištění tisku Dělnické rovnosti v Brně, se v relacích policejního ředitelství rozcházejí. První kroky k přenesení tisku byly dojednány v Brně 20. 6. 1931 u příležitosti krajské konference komunistické mládeže, které se účastnili také

NEDOVOLTE
DEJTE ZATKNOUIT
odpovědníky za tuto zprávu

Chamberlainův návrh a Hittlerův
Chamberlainův návrh... Hittlerův...

At se sejde mezinárodní konference!

Chamberlainův návrh a Hittlerův
Chamberlainův návrh... Hittlerův...

Mezinárodní konference
Mezinárodní konference...

Mezinárodní konference
Mezinárodní konference...

Čestný KSC
Čestný KSC...

Průběho-mistěcký textilní povolení 60e hal
Průběho-mistěcký textilní povolení 60e hal...
Zi zvýšení mezd

Průběho-mistěcký textilní povolení 60e hal
Průběho-mistěcký textilní povolení 60e hal...
Zi zvýšení mezd

Za drahotní výpomoc a zlepšení smlouvy
Za drahotní výpomoc a zlepšení smlouvy...

Do nového roku
Do nového roku...
Pro jednotu
Pro jednotu...

Průběho-mistěcký textilní povolení 60e hal
Průběho-mistěcký textilní povolení 60e hal...
Zi zvýšení mezd

Moravský Slovácko týdeník

3.000 Kč dáme našim spolupracovníkům
3.000 Kč dáme našim spolupracovníkům...

Interpelace o danových defraudacích firmy Bata
Interpelace o danových defraudacích firmy Bata...

TANEC kolem KYJOVKY!
TANEC kolem KYJOVKY!

poslanec Josef Hrubý z Prahy a zástupce ústředí komunistické mládeže Ernst. Při této příležitosti svolané poradě bylo konstatováno, že situace je vhodná jak ve městech, tak na venkově, neboť lid byl neutěšenými hospodářskými a sociálními poměry radikalizován. Na poradě bylo dohodnuto, že bude třeba sbírkou opatřit částku asi 150 000 Kčs. Angažovány měly být všechny kraje na Moravě i na Slovensku, neboť se uvažovalo také o hlavičkovém listu Dělnické rovnosti s jiným názvem pro Slovensko. — SAB, B 40 ZŮB, kart. 396, č. 28 419.

¹⁴ Zemský úřad očekával silné projevy nespokojenosti, věděl o připravovaných protestních schůzích typografického dělnictva i o zvýšení aktivity ve vydávání ilegálního tisku. O tom vydal oběžník Zemského úřadu v Brně všem okresním úřadům na Moravě. SAO, PŘMO, kart. 345, č. 2/534.

¹⁵ SAB, B 40 ZŮB, kart. 446, č. 612.

¹⁶ Srov. J. Kubíček: Z historie vydávání slovenského komunistického tisku na Moravě. Otázky žurnalistiky, 14, 1971, č. 2, s. 16—20.

¹⁷ Blíže viz J. Kubíček: Podíl břeclavské tiskárny V. Chlady na slovenském tisku. Jižní Morava, 8, 1972, s. 100—106.

BIBLIOGRAFIE

ALARM

1

Vych. v Brně, čtrnáctidenně, ve formátu 21×34 cm.

Vyd. a odp. red. František Rotröckel.

Typ. cyklostyl (Josefa Jurana).

První a jediné známé číslo vyšlo 29. listopadu 1935.

Roč. 1, 1935, 1 čís., 6 s., 300 výt.

SAB, B 40 ZŮB, kart. 433, č. 71.

Rozpis neuveden, list nevycházel na Moravě.

OMG K 1999 (1930), K 1998 (1932); SÚA, MS (1931); ÚML, sb. 45, č. 32 (1930—1931n).

ARBEITER-ZEITUNG

2

Kommunistisches Tagblatt für Mähren, Schlesien und die Slowakei

Vych. v Liberci, denně kromě pondělí ve formátu 47×34 cm.

Vyd. Franz Wenzel; od 2. 12. 1931, č. 100: Anton Schwarzbach.

Odp. red. Franz Wenzel.

Typ. Zukunft, Runge & Co., Liberec.

První číslo vyšlo 6. srpna 1931, vycházel do srpna 1934, obnoven 4. února 1935, zanikl v červenci 1935.

Rozpis neuveden, list nevycházel na Moravě. Filiální redakce byla v Brně, v Šumperku a v Ostravě.

UKP 52 B 351; KNM ZS 3 C.

BAŤOVÁK

4

Časopis hájící zájmy zaměstnanců Baťovky

Vych. v Břeclavi, čtrnáctidenně, ve formátu 47×32 cm.

Vyd. Antonín Balaščík v Hodoníně.

Odp. red. František Vlček.

Typ. F. Navrátil, Břeclav.

První číslo vyšlo v červnu 1932, poslední v březnu 1933.

Roč. 1, 1932, 5 čís., po 4 s., 1400—1600 výtisků.

Roč. 2, 1933, 2 čís., po 4 s., 1400 výt.

SVKOL III 85 768

BUDITEL;

5

od 15. 2. 1924, č. 4:

ZÁJMY DOMKÁŘŮ A MALOROLNÍKŮ

Lidový týdeník; od 28. 4. 1921, č. 17:

Orgán moravsko-slezských domkářů a malorolníků; od 15. 2. 1924, č. 4.: Orgán

Svazu moravsko-slezských domkářů a malorolníků a krajských svazů domkářů

a malorolníků v Čechách.

Vych. v Brně, týdně; od 15. 2. 1922, č. 1:

2× měsíčně, ve formátu 40×26 cm.

Vyd. Adolf Burian; od 28. 4. 1921, č. 17:

Svaz mor.-slez. domkářů a malorolníků v Brně, zast. předsedou Františkem

Nesrstou.

Odp. red. Jaroslav V. Stejskal; od 9. 5.

1919, č. 19: František Holub; od 6. 6.